

פתרון תרגיל בית 9 באלגברה מופשטת 88-211 סמסטר א' תשע"ו

שאלה 1. אם $f: G \rightarrow H$ היא אפימורפיזם, אז H נקראת תמונה אפימורפית של G . מצאו את כל התמונות האפימורפיות של D_4 עד כדי איזומורפיזם. רמז: משפט האיזומורפיזם הראשון.

פתרון. לפי משפט האיזומורפיזם הראשון, כל תמונה אפימורפית של D_4 איזומורפית למנה D_4/H , עבור $H \triangleleft D_4$. לכן מספיק לדעת מי הן כל תת-החבורות הנורמליות של D_4 . קודם כל, יש לנו את תת-החבורות הטריוויאליות $D_4 \triangleleft D_4$, $\{id\}$. לכן, קיבלנו את התמונות האפימורפיות $D_4/\{id\} \cong D_4$ ו- $D_4/D_4 \cong \{id\}$. כעת, אנו יודעים כי $\langle \sigma^2 \rangle \triangleleft D_4 = Z(D_4)$. ננסה להבין מהי $D_4/\langle \sigma^2 \rangle$. רעיון לניחוש: אנחנו יודעים, לפי לגראנז', כי זו חבורה מסדר 4. כמו כן, אפשר לבדוק שכל איבר $x \in D_4/\langle \sigma^2 \rangle$ מקיים $x^2 = e$. לכן ננחש שזו $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2$ (בהמשך הקורס נדע להגיד זאת בלי למצוא איזומורפיזם ממש). נגדיר $f: D_4 \rightarrow \mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2$ לפי $f(\tau^i \sigma^j) = (i, j)$. קל לבדוק שזוהו אפימורפיזם עם גרעין $\langle \sigma^2 \rangle$, ולכן, לפי משפט האיזומורפיזם הראשון,

$$D_4/\langle \sigma^2 \rangle \cong \mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2$$

נשים לב כי $\langle \sigma \rangle \triangleleft D_4$, כי זו תת-חבורה מאינדקס 2. גם $\langle \sigma^2, \tau \rangle, \langle \sigma^2, \tau \sigma \rangle \triangleleft D_4$. מאותו נימוק. אנחנו גם יודעים שכל החבורות מסדר 2 איזומורפיות זו לזו, ולכן

$$D_4/\langle \sigma \rangle \cong D_4/\langle \sigma^2, \tau \rangle \cong D_4/\langle \sigma^2, \tau \sigma \rangle \cong \mathbb{Z}_2$$

צריך לבדוק האם יש עוד תת-חבורות נורמליות. נזכור שבתרגיל הבית מצאתם את כל תת-החבורות של D_4 . לפי הרשימה שהכנתם, קל לראות שכתבנו את כל תת-החבורות מסדר 4, ואת $\langle \sigma^2 \rangle$. תת-החבורות היחידות שעוד לא הזכרנו הן מהצורה $\langle \tau \sigma^i \rangle = \{id, \tau \sigma^i\}$. כדי שהיא תהיה נורמלית, צריך להתקיים

$$H \ni \tau (\tau \sigma^i) \tau^{-1} = \sigma^i \tau = \tau \sigma^{4-i}$$

לכן בהכרח $i = 2$. אבל אז

$$\sigma (\tau \sigma^2) \sigma^{-1} = (\sigma \tau) \sigma = \tau \sigma^{-1} \sigma = \tau \notin H$$

ולכן $H \not\triangleleft D_4$. מכאן שכתבנו את כל תת-החבורות הנורמליות של D_4 , ולכן כל התמונות האפימורפיות של D_4 הן D_4 , $\mathbb{Z}_2$, $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2$, $\{id\}$.

שאלה 2. תהי G חבורה סופית מסדר אי זוגי. הוכיחו שלכל איבר $x \in G$, $e \neq x$ מתקיים $x^{-1} \notin \text{conj}(x)$.

פתרון. נניח בשלילה כי $x^{-1} \in \text{conj}(x)$. כלומר x צמוד להופכי שלו, ולכן קיים $g \in G$ כך ש- $gxg^{-1} = x^{-1}$. נצמיד את המשוואה האחרונה שוב ב- g ונקבל

$$g^2 x g^{-2} = g x^{-1} g^{-1} = (g x g^{-1})^{-1} = x$$

ולכן $g^2x = xg^2$. החבורה G היא סופית מסדר אי זוגי, ולכן הסדר של g הוא אי זוגי, נניח $o(g) = 2m + 1$. לכן $e = g^{2m+1} = g(g^2)^m$, וקיבלנו כי $g^{-1} = (g^2)^m$. נציב זאת במשוואה $gxg^{-1} = x^{-1}$ ונקבל

$$x = g(g^2)^m x = gx(g^2)^m = x^{-1}$$

ולכן $x = x^{-1}$, שזו סתירה כי x אינו איבר היחידה ואין בחבורה איברים מסדר 2.

שאלה 3. מצאו את $|\text{conj}(\sigma)|$ כאשר $\sigma = (2573) \in S_{14}$.

פתרון. אנו נדרשים למצוא את מספר התמורות שצמודות ל- σ . ידוע לנו שהתמורות היחידות שצמודות למחזור מאורך 4 הן מחזורים מאורך 4. מספר המחזורים האלו הוא

$$|\text{conj}(\sigma)| = \binom{14}{4} (4-1)! = 6006$$

שאלה 4. יהיו הומומורפיזמים $f: G \rightarrow H$ ו- $g: H \rightarrow G$ כך ש- $f \circ g = \text{id}_H$.

א. הוכיחו כי g חח"ע ו- f על.

ב. הוכיחו כי $G = \ker(f) \rtimes \text{im}(g)$.

פתרון. א. לפי טענה מהקורס במתמטיקה בדידה.

ב. נסמן $K = \ker(f)$ ו- $Q = \text{im}(g)$. ידוע לנו כי $K \triangleleft G$ ו- $Q \leq G$. נוכיח את הדרישות ממכפלה ישרה למחצה (פנימית). נראה כי $K \cap Q = \{e_G\}$. יהי $x \in K \cap Q$, אז קיים $h \in H$ עבור $x = g(h)$. מפני ש- $x \in K$ מתקיים $f(x) = e_H$ וגם $f(g(h)) = h$. לכן $h = e_H$ ולכן $x = e_G$. נותר להראות כי $G = KQ$. יהי $x \in G$. נשתמש בכך ש- $x = x^{-1}e_G$. נפעיל את f ונקבל

$$e_H = f(x) = f(x^{-1})f(x)$$

על המשוואה הזאת נפעיל את g ונקבל

$$e_G = g(e_H) = g(f(x^{-1})f(x)) = g(f(x^{-1}))g(f(x))$$

נסמן $q = g(f(x))$ ו- $k = x \cdot g(f(x^{-1}))$. ברור כי $q \in Q$ וכי $x = kq$. כדי להראות ש- $k \in K$ נבדוק שהתמונה שלו תחת f היא e_H . אכן

$$f(x \cdot g(f(x^{-1}))) = f(x)f(g(f(x^{-1}))) = f(x)f(x^{-1}) = f(e_G) = e_G$$

וקיבלנו את הדרוש $x = kq \in KQ$.

שאלה 5. תהי G חבורה סופית, ותהי H תת-חבורה מאינדקס 2. הוכיחו שאם $f: G \rightarrow H$ אפימורפיזם ושהגרעין $\ker(f)$ לא מוכלל ב- H , אז $G \cong H \times \mathbb{Z}_2$. רמז: השאלה הקודמת.

פתרון. נסמן $K = \ker(f)$. ברור כי $K, H \triangleleft G$. לפי משפט האיזומורפיזם הראשון $G/K \cong H$. בפרט $[G:K] = 2$. לכן $|K| = [G:K] = 2$. כדי להוכיח ש- $G \cong H \times \mathbb{Z}_2$ מספיק להראות כי G היא מכפלה ישרה של H ושל K . כבר ראינו ששתיהן נורמליות, ונשאר להראות $G = KH$ ו- $H \cap K = \{e\}$.

מפני ש- $K = \{e, k\}$ לא מוכללת ב- H , אז בהכרח $k \notin H$ (האיבר k הוא האיבר שאינו איבר היחידה ב- K). לכן $H \cap K = \{e\}$. כמו כן $kH \neq H$, שוב מפני ש- $k \notin H$. לכן $G = H \cup kH = KH$ וקיבלנו את הדרוש.

שאלה 6. נתונות החבורות הבאות מסדר 24: $S_4, \mathbb{Z}_{24}, \mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6, \mathbb{Z}_4 \times S_3, \mathbb{Z}_3 \times D_4$, שלושה איברים). בחרו לפחות ארבע מהן והוכיחו שאף אחת מהן לא איזומורפית לאחרות שבחרתן. רמז: סדר של איברים. אגב, ישנן 15 חבורות מסדר 24 עד כדי איזומורפיזם. האם אתם יכולים להוסיף עוד כמה לרשימה?

פתרון. החבורות $\mathbb{Z}_{24}$ ו- $\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6$, הן אבליות, ולכן לא איזומורפיות לחבורות האחרות. הן לא איזומורפיות כי $\mathbb{Z}_{24}$ היא ציקלית ואילו $\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6$ לא ציקלית (הסדר הכי גדול של איבר בחבורה זו הוא 12).

עבור שאר החבורות נמצא שרק בחבורות $\mathbb{Z}_3 \times D_4, \mathbb{Z}_3 \times Q_8, \mathbb{Z}_3 \times S_3$ ו- D_{12} יש איברים מסדר 12, ולכן הן לא איזומורפיות לאחרות. בחבורה D_{12} יש 4 איברים מסדר 12 והם σ^i עבור $i \in U_{12}$. מספר האיברים מסדר 12 בחבורות שהן מכפלות מגיעות רק מאיבר מן הצורה (x, y) כאשר $[o(x), o(y)] = 12$. כך נוכל לחשב שבחבורה $\mathbb{Z}_3 \times Q_8$ יש 12 איברים מסדר 12, כי יש שישה איברים מסדר 4 ב- Q_8 ושני איברים מסדר 3 ב- $\mathbb{Z}_3$, ואילו בשאר החבורות יש רק 4 איברים מסדר 12. לכן $\mathbb{Z}_3 \times Q_8$ לא איזומורפית לאחרות. כהערת אגב, כפי שמראים ש- D_4 לא איזומורפית ל- Q_8 , כך אפשר להראות כי $\mathbb{Z}_3 \times D_4$ ו- $\mathbb{Z}_3 \times Q_8$ הן לא איזומורפיות (זה לא תמיד נכון שאם A ו- B לא איזומורפיות, אז גם $C \times A$ ו- $C \times B$ הן לא איזומורפיות. האם תוכלו למצוא דוגמה למקרה שכזה?).

בחבורה $\mathbb{Z}_3 \times D_4$ שבה יש עשרה איברים מסדר 6 (מספיק להראות שיש יותר משניים), ולכן היא לא איזומורפית לחבורות $\mathbb{Z}_4 \times S_3$ ו- D_{12} שבהן יש רק שני איברים מסדר 6 (הם $(2, (123))$ ו- $(2, (132))$ ב- $\mathbb{Z}_4 \times S_3$ וב- D_{12} הם σ^2 ו- σ^{10}). בחבורה D_{12} יש שני איברים מסדר 4, שהם σ^3 ו- σ^9 . לכן החבורה D_{12} לא איזומורפית ל- $\mathbb{Z}_4 \times S_3$, שבה יש בה 8 איברים מסדר 4 (שוב, מספיק להראות שיש יותר משניים).

נשאר לנו להוכיח שהחבורות $S_4, \mathbb{Z}_2 \times A_4$ ו- $SL_2(\mathbb{Z}_3)$ לא איזומורפיות אחת לשנייה. בחבורה S_4 ראינו בכיתה שהסדרים האפשריים של האיברים הם רק 1, 2, 3, 4. בחבורות האחרות יש גם איברים מסדר 6, כמו למשל האיבר $(1, (123)) \in \mathbb{Z}_2 \times A_4$ והאיבר $\begin{pmatrix} 2 & 2 \\ 0 & 2 \end{pmatrix} \in SL_2(\mathbb{Z}_3)$. בחבורה $SL_2(\mathbb{Z}_3)$ יש איברים מסדר 4 כמו $\begin{pmatrix} 0 & 2 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$, ולכן היא לא איזומורפית לחבורה $\mathbb{Z}_2 \times A_4$ שבה הסדרים של האיברים הם רק 1, 2, 3, 6.

שאלה 7. חבורה G תקרא פשוטה אם אין לה תת-חבורות נורמליות לא טריוויאליות. כלומר G פשוטה אם תת-החבורות הנורמליות היחידות שלה הן $\{e\}$ ו- G . נתונה שרשרת עולה של חבורות פשוטות $G_1 \subseteq G_2 \subseteq G_3 \subseteq \dots$. הוכיחו שהאיחוד $G = \bigcup_{i=1}^{\infty} G_i$ הוא גם חבורה פשוטה.

פתרון. ודאו שאתם מבינים מדוע G היא חבורה. למשל אם $a, b \in G$, זה אומר שקיים n_1 כך ש- $a, b \in G_{n_1}$ וקיים n_2 כך ש- $b \in G_{n_2}$. עבור $n = \max\{n_1, n_2\}$ יתקיים כי $ab \in G_n \subseteq G$. באופן דומה מוכיחים את שאר התכונות של חבורה.

תהי $N \triangleleft G$. נרצה להראות כי N תת-חבורה טריוויאלית. נשים לב שלכל i מתקיים $N \cap G_i \triangleleft G_i$. מפני ש- G_i הן חבורות פשוטות, אז לכל i יתקיים ש- $N \cap G_i = \{e\}$ או $N \cap G_i = G_i$. אם $N \cap G_i = G_i$ לכל i , אז נחשב

$$N = N \cap G = N \cap \left(\bigcup_{i=1}^{\infty} G_i \right) = \bigcup_{i=1}^{\infty} (N \cap G_i) = \bigcup_{i=1}^{\infty} \{e\} = \{e\}$$

ולכן $N = \{e\}$. אחרת, יהי n המספר המינימלי עבורו $N \cap G_n = G_n$. לכן לכל $i \geq n$ מתקיים $N \cap G_i = G_i$ כי $N \leq G_n \leq G_i$ ו- $\{e\} \neq N \leq G_n \leq G_i$ ולכן $i < n$ מתקיים $N \cap G_i = \{e\}$. כעת נחשב

$$N = \bigcup_{i=1}^{\infty} (N \cap G_i) = \bigcup_{i=1}^{n-1} (N \cap G_i) \cup \bigcup_{i=n}^{\infty} (N \cap G_i) = \{e\} \cup \bigcup_{i=n}^{\infty} G_i = G$$

ולכן $N = G$.

שאלה 8. כעת נראה שקיים זוג של חבורות לא איזומורפיות המשוכנות אחת בתוך השנייה. נזכיר כי חבורה A משוכנת בחבורה B אם קיים שיכון $f: A \rightarrow B$. נסמן $G = \bigcup_{n \geq 5} S_n$ איחוד כל חבורות הסימטריה S_n עבור $n \geq 5$, ונסמן $H = \bigcup_{n \geq 5} A_n$ איחוד כל חבורות החילופין A_n עבור $n \geq 5$.

הערה. אנו יכולים לראות את S_n כתת-חבורה של S_{n+1} לפי השיכון הסטנדרטי, השולח תמורה σ של n איברים לתמורה $\hat{\sigma}$ של $n+1$ איברים לפי $\hat{\sigma}(i) = \sigma(i)$ לכל $1 \leq i \leq n$ ומקבע את האיבר האחרון $\hat{\sigma}(n+1) = n+1$. להמשך התרגיל נשתמש בנקודת מבט זו כשנדון בחבורות G ו- H .

א. הראו כי לכל $n \in \mathbb{N}$ קיימים שיכונים $A_n \hookrightarrow S_n \hookrightarrow A_{n+2}$. רמז: השיכון הראשון הוא ברור לפי הכלה. לשיכון השני הגדירו העתקה

$$\phi_n: S_n \rightarrow A_{n+2}$$

$$\sigma(i) \mapsto \begin{cases} \sigma(i-2) + 2 & 3 \leq i \leq n+2 \\ 1 & i = 1 \wedge \text{sign}(\sigma) = 1 \\ 2 & i = 2 \wedge \text{sign}(\sigma) = 1 \\ 2 & i = 1 \wedge \text{sign}(\sigma) = -1 \\ 1 & i = 2 \wedge \text{sign}(\sigma) = -1 \end{cases}$$

כלומר אם $3 \leq i \leq n+2$ אז $\phi_n(\sigma)(i) = \sigma(i-2) + 2$; אם σ היא תמורה זוגית, אז נשלח אותה "להזזה" שלה בשני מקומות בתוך A_{n+2} , ואם σ תמורה אי-זוגית אז היא תשלח לאותה "הזזה" כפול החילוף (1.2). הראו מהבנייה כי תמונת ϕ_n מוכלת ב- A_{n+2} ושהיא הומומורפיזם מוגדר היטב. אתגר: חשבו למה אי אפשר לשכן את S_n בתוך A_{n+1} עבור $n \geq 2$.

ב. הראו כי G משוכנת בתוך H .

הדרכה: בדרך אחת ניתן לשים לב כי החבורה G היא חבורת התמורות של $\mathbb{N}$ עם תומך סופי (התומך של תמורה הוא המספרים שהיא מזיזה. ב- S_n כל התמורות הן עם תומך סופי), והחבורה H היא חבורת התמורות הזוגיות של $\mathbb{N}$ עם תומך סופי. כעת אפשר להגדיר שיכון $\varphi: G \rightarrow H$ לפי $\varphi(\sigma) = (12)^{(\text{sign}(\sigma)-1)/2} \rho \sigma \rho^{-1}$ כאשר $\rho(i) = i+2$.

בדרך אחרת יש להראות כי השיכונים בסעיף הקודם תואמים, כלומר $\phi_{n+1}(\sigma) = \varphi(\sigma)$ לכל $n \geq 5$ ולכל $\sigma \in S_n$, וכך לבנות שיכון $\varphi: G \rightarrow H$.

ג. הראו כי H משוכנת בתוך G .

ד. הוכיחו כי החבורות G ו- H אינן איזומורפיות. רמז: אחת פשוטה והשנייה לא.

פתרון. א. החבורה A_n היא תת-חבורה של S_n לכל n . לכן ודאי יש שיכון $A_n \hookrightarrow S_n$. לשיכון $S_n \hookrightarrow A_{n+2}$ נשתמש בהעתקות מהרמז. אפשר להוכיח כי ההעתקות ϕ_n הן שיכונים לכל $n \geq 5$ לפי הגדרה. נשים לב כי התמונה של תמורה σ היא תמיד ב- A_{n+2} . הרי אם σ היא זוגית, היא עוברת לתמורה זוגית, ואם היא אי-זוגית, אז היא נשלחת לתמורה אי-זוגית כפול חילוף (שהוא תמורה אי-זוגית), ולכן התמונה היא שוב תמורה זוגית.

ההעתקות הן חח"ע כי התמורה היחידה שנשלחת ל-id היא id (תמונת כל תמורה אחרת היא לא זהות עבור אישהו $3 \leq i \leq n+2$). כדי להראות שההעתקות הן הומומורפיזמים צריך להראות כי לכל $\sigma, \tau \in S_n$ מתקיים $\phi_n(\sigma\tau) = \phi_n(\sigma)\phi_n(\tau)$. אפשר לשים לב כי בתמונה עבור $3 \leq i \leq n+2$ זו פשוט מכפלת אותן התמורות

"בהזזה", ועבור $1 \leq i \leq 2$ התמונה היא או הזהות או החילוף (12) שזר לשאר המחזוריים בתמונות של σ ו- τ עבור $3 \leq i \leq n+2$. בנוגע לשאלת האתגר: נשים לב שנדרש כי הסדר של S_n יחלק את הסדר של A_{n+1} , לפי לגראנז'. אבל $\frac{|A_{n+1}|}{|S_n|} = \frac{n+1}{2}$, ולכן לא ייתכן כי n זוגי. אם n אי-זוגי, נסמן $m = \frac{n+1}{2}$ שהוא האינדקס של S_n בתוך A_{n+1} . אם S_n איזומורפית לתת-חבורה של A_{n+1} , אזי ישנו הומומורפיזם $f: A_{n+1} \rightarrow S_m$ שמושרה מ- m המחלקות של S_n . עבור $n \geq 5$ מתקיים כי $|A_{n+1}| = \frac{(n+1)!}{2} < m!$, ולכן לא ייתכן כי ההומומורפיזם f הוא חח"ע. ידוע כי הגרעין של f הוא תת-חבורה נורמלית של A_{n+1} , וזו סתירה כי A_{n+1} פשוטה עבור $n \geq 5$. עבור $n = 3$ ראינו בכיתה כי אין ל- A_4 תת-חבורה מסדר $|S_3| = 6$, ולכן אין שיכון $S_3 \hookrightarrow A_4$.

ב. השיכון $\varphi: G \hookrightarrow H$ יוגדר לפי איחוד ההעתקות ϕ_n עבור $n \geq 5$. בשביל זה יש להראות כי ההעתקות הנ"ל תואמות, כלומר $\phi_{n+k}(\sigma) = \phi_n(\sigma)$ לכל $n \geq 5, k \geq 0$ ולכל $\sigma \in S_n$. מספיק להראות כי $\phi_{n+1}(\sigma) = \phi_n(\sigma)$ לכל $n \geq 5$. נניח בשלילה שההעתקות לא תואמות, ולכן קיימת תמורה $\tau \in S_n$ כך שמתקיים $\phi_{n+1}(\hat{\tau}) \neq \phi_n(\tau)$ (כאשר $\hat{\tau}$ מוגדר לפי ההערה לעיל). לכן קיים $3 \leq i \leq n+2$ כך ש- $\hat{\tau}(i)+2 \neq \tau(i)+2$ וזו סתירה.

ג. השיכון הוא פשוט לפי הכלה.

ד. החבורה A_n היא פשוטה עבור $n \geq 5$. הראינו בשאלה הקודמת כי איחוד **שרשרת** של חבורות פשוטות הוא חבורה פשוטה, ולכן H היא חבורה פשוטה. החבורה G אינה פשוטה, כי יש לה תת-חבורה נורמלית לא טריוויאלית, שהיא H . הדרך הקצרה להוכיח זאת הוא לשים לב כי H היא הגרעין של העתקת הסימן $\text{sign}: G \rightarrow \{\pm 1\}$. דרך אחרת היא לשים לב כי H מוכלת ממש בתוך G , למשל $(12) \in H$ אבל $(12) \notin H$. כדי להוכיח נורמליות נסתכל על תמורה $\pi \in H$. כלומר קיים m כך ש- $\pi \in A_m$. יהי $\tau \in G$, אזי קיים k כך ש- $\tau \in S_k$. נבחר $l \geq m, k$, למשל $l = \max(m, k)$. נשים לב כי $\text{sign}(\tau\pi\tau^{-1}) = 1$ ולכן $\tau\pi\tau^{-1} \in A_l \subset H$ וקבלנו כי H ו- G אינן איזומורפיות.

שאלה 9 (אתגר רשות). תהי G חבורה סופית, ויהי α אוטומורפיזם של G השולח יותר משלושת רבעי G להופכי שלהם. כלומר

$$|\{x : \alpha(x) = x^{-1}\}| > \frac{3|G|}{4}$$

הוכיחו כי $\alpha(x) = x^{-1}$ לכל $x \in G$.

פתרון. נגדיר את הקבוצה $S = \{x \in G : \alpha(x) = x^{-1}\}$. נראה שהיא סימטרית, כלומר שאם $x \in S$, אז $x^{-1} \in S$, ואכן

$$\alpha(x^{-1}) = \alpha(x)^{-1} = x$$

נבחר $s \in S$ כלשהו (הקבוצה S לא ריקה, למשל $e \in S$) ונגדיר שלוש קבוצות

$$T = \{t \in G | t, st \in S\}, \quad U_1 = \{t \in G | t \in S\}, \quad U_2 = \{t \in G | st \in S\}$$

קל לראות כי $T = G \setminus (U_1 \cup U_2)$ לכן

$$|T| = |G| - |U_1| - |U_2| + |U_1 \cap U_2|$$

$$|T| > |G| - \frac{1}{4}|G| - \frac{1}{4}|G| = \frac{1}{2}|G|$$

איבר היחידה $e \in T$ כי $e, se = s \in S$ אם $t \in T$, אז

$$st = \left((st)^{-1} \right)^{-1} = \alpha \left((st)^{-1} \right) = \alpha(t^{-1}s^{-1}) = \alpha(t^{-1})\alpha(s^{-1}) = ts$$

ולכן $t \in C_G(s)$ ולכן $T \subseteq C_G(s)$ מפני ש- G וגם $|G| > \frac{1}{2}|G|$, נקבל כי $C_G(s) = G$, ולכן $s \in Z(G)$. החישוב נכון לכל $s \in S$, ולכן $|Z(G)| > \frac{3}{4}|G|$. בהכרח $Z(G) = G$, כלומר G אבלי. לכן לכל $s, t \in S$ נקבל כי

$$\alpha(st) = \alpha(s)\alpha(t) = s^{-1}t^{-1} = t^{-1}s^{-1} = (st)^{-1}$$

כלומר S סגורה תחת כפל (וראינו שהיא סגורה להופכי), ולכן היא תת-חבורה של G . מכיוון שגודלה הוא יותר מחצי G , נקבל $S = G$, שזה מה שרצינו להוכיח.

בהצלחה!